

- Statsarkivet huser over 200 millioner ark, fordelt på 20 000 hyllemeter.
- Det eldste dokumentet på norsk er fra 1307 og er skrevet på skinn.

Her lever historien til

– Jeg har aldri hatt en kjedelig dag på jobb!

Statsarkivar Yngve Nedrebø (58) smiler bredt. I 40 år har hans yrkesaktive liv dreid seg om historiske dokumenter, arkivering, digitalisering og skattejakt.

– Hvis dere bare visste hvor mange av dokumentene våre som inneholder spennende materiale som ingen vet om!

Nedrebø vet hva han snakker om. Han har ledet Statsarkivet lenge nok til å ha rimelig god oversikt, selv om arkivet per i dag inneholder over to hundre millioner sider fordelt på to hundre tusen enheter.

– Og enda ligger flere millioner sider på nett. Folketellinger, kirkebøker og tinglysninger er alle digitalisert.

Bak de hvitmalte veggene og under jorden på Årstadvollen finnes en rekke arkiver fra statlige institusjoner i Hordaland og Sogn og Fjordane, samt flere arkiver fra private bedrifter og personer.

Det eldste dokumentet er fra 1150, det nyeste fra 2007.

BA har invitert seg selv på omvisning i det staselige arkivet, og statsarkivar Nedrebø har åpnet dørene for oss.

SPISEROM: Etter en omfattende rehabilitering av bygget arkitekt Egill Reimers tegnet i 1921, er ikke lenger den gamle hovedinngangen i bruk. Den hadde ikke universell utforming. Men den ligger fortsatt som en perle i bygget med sine søyler, smijensrekkeverk og vakre takmalerier. For ikke å glemme den vakre statuen av St. Sunniva i trappoppgangen.

– Nå er fargene tilbakeført til slik det var da bygget var nytt. Vi synes det er litt mørkt, men det er jo flott også, sier Nedrebø og viser inn på kontoret sitt.

Der har han rikelig med plass.

– Kanskje er det Bergens største kontor? Det er i alle fall 4,70 under taket.

Og høyt over ham troner en nydelig lysekroner med en utskåret ugle. Både den og møblene er i mørkt tre.

– Vi er stolte over at vi har tatt så godt vare på møblene som er originale.

I den gamle lesesalen er det nå spiserom og også godt med plass for de 21 ansatte.

– Kanskje vi har Bergens flotteste spiserom også, ler Nedrebø.

Omvisningen fortsetter ned flere trapper og gjennom en rekke dører til dypt under jorden.

– Vi har 120 dører i bygget. Sist vi hadde innbrudd, fant ikke tyvene veien ut igjen, flirer statsarkivaren.

Under to meter med betong finner vi tyskernes atomsikre bunkers. Halvparten av de 140 kvadratene er murt igjen, resten brukes til lager. Opptil på 1970-tallet sto bunkersene åpen og var yndet lekeplass for ungene i nærheten.

– Tyskerne var ikke spesielt høye, spøker Nedrebø mens han dukker for å komme gjennom en jerdør i bunkersene.

Det er kaldt og rått dypt der nede under jorden, og man kan formelig se for seg tyskerne som jobbet der nede for over 70 år siden.

LEKSIKON: Tilbake gjennom flere dører, opp en ny trapp og heisen to etasjer ned, kommer vi til det aller helligste: magasinnet. Totalt har Statsarkivet i Bergen fem

» FAKTA Statsarkivet

- » Statsarkivet i Bergen er ett av åtte statsarkiv i Norge. Statsarkivene er en del av det statlige Arkivverket, ledet av Riksarkivaren. Arkivverket er en statlig etat under Kulturdepartementet.
- » Stiftsarkivet i Bergen ble opprettet i 1885 og var lokalisert i Klosteret 17. Den gangen dekket arkivet Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Sunnmøre og hadde 800 hyllemeter med arkivmateriale.
- » I 1908 startet planleggingen av et nytt bygg, men ikke før i 1921 sto Statsarkivet på Årstadvollen ferdig.
- » Arkitekt var bergenske Egill Reimers (1878-1946) som også har tegnet Tinghuset, Geofysisk institutt og Historisk museum.
- » Statsarkivet fikk i 1924 Norges høyeste utmerkelse for god arkitektur.
- » Inspirasjon til bygget fikk antakelig Reimers under sitt arbeid med restaureringen av Selje kloster, det ser vi av stilen og detaljene i bygget.
- » Under krigen var Statsarkivet hovedkvarter for tyskerne, og seks generaler tjenestegjorde der i løpet av krigsårene. Den første var Herman Tittel og Johann de Boer kapitulerte i bygget 8. mai 1945.
- » Arkivet ble flyttet ut av tyskerne, og de brukte huset til domstol, sovesal og kontorer.
- » I løpet av krigen bygget de en atomsikker bunkers, panservogngarasje og en brakke for det tyske militærpolitiet på tomten til statsarkivet.
- » I 1993 ble det bygget en ny fløy på Statsarkivet, men det viste seg raskt at heller ikke det dekket arkiveringsbehovet.
- » I 2010 startet en omfattende prosess med bygging av nytt bygg og rehabilitering av eksisterende bygg.
- » Det er Statsbygg som er byggherre på vegne av Kulturdepartementet, og kostnadsrammen var på 207 millioner kroner.
- » Nå har Statsarkivet 34 000 hyllemeter fordelt på omkring 7500 kvadratmeter.
- » Yngve Nedrebø har vært statsarkivar ved Statsarkivet i Bergen siden 1995. Han leder 21 ansatte.
- » Kilde: Wikipedia og Yngve Nedrebø

magasiner med arkiver, både bøker, permer og mapper. Alle har de nå optimale forhold for bevaring, og i det du kommer inn i arkivet åtte meter under jorden, er lukten det første man legger merke til. Det lukter gamle papirer, og luftfuktigheten er forholdsvis høy.

– Dokumentene skal ha 50 prosent luftfuktighet og 19 grader for å bli tatt best mulig vare på. Og med arkivskapene som rulles langs gulvet, så slippes bare lys inn der det er åpent. Resten av arkivene er i mørke, forklarer Nedrebø.

Han er godt forberedt på besøk i arkivene som det vanligvis bare er de ansatte som besøker. Statsarkivaren har funnet frem flere skatter han gjerne vil dele med oss.

Årstall, innhold og historier kommer bokstavelig talt på løpende bånd. Nedrebø fremstår mer og mer som et levende leksikon.

– Jeg har interessert meg for dette siden jeg var 10–12 år, og husk, jeg har jobbet her siden jeg var 19 år.

SJEFEN: Statsarkivar Yngve Nedrebø trives godt blant kirkebøkene i arkivet. – Det er sy

Det første Nedrebø trekker frem, er det som han antakeligvis med rette kaller Norges eldste brødskive.

– Den ble beslaglagt for 95 år siden etter at den ble veiet og funnet for lett. Kaféen som solgte den fikk 20 kroner i bot, og skiven ble liggende i politimesterens arkiv. Der ble den funnet i 1994, og siden har vi hatt den her hos oss.

I tur og orden viser Nedrebø frem skrifter fra Gjest Baardsen fra 1821, domsbøker fra 1600-tallet, tingbok fra 1592, en spennende dagbok fra statsarkivarens egen forfader, Jens Nilsen Nedrebø fra tidlig 1700-tall og de første opprinnelige pengesedlene vi hadde her til lands. De var det Thor Møhlen, forretningsmann og skipsreder, som introduserte for kongen i København i 1695.

– For to slike sedler kunne man kjøpe en gård. Dessverre brøt systemet med sedlene sammen etter bare et par måneder, og Thor Møhlen gikk dundrende konkurs. Det skulle gå hundre år før man våget å lage pengesedler igjen.

Nedrebø viser oss videre inn i et annet av magasinene. Der viser han oss kirkebøkene. De skrives ikke lenger manuelt, men finnes bare elektronisk.

– Det synes selvsagt jeg er synd. Det har sin egen sjarm å bla i disse gamle, staselige kirkebøkene. Hvor bor dere forresten, vil dere se historien om eiendommene dere bor på?

Fotografen har nylig kjøpt et gammelt bergenshus og vil gjerne vite hva Nedrebø klarer å grave frem. Mindre enn to minutter etter at han får vite adressen, har han ikke

evig tid

SØNDAG

nd at man ikke skriver kirkebøker på denne måten lengre.

bare funnet den rette boken, men også slått opp på rett side.

– Imponerende? Nei, ikke i det hele tatt. Så lenge alt står på rett sted, så finner vi det vi skal ha ganske raskt. Husk, data vil aldri kunne trumfe hjernen. Jeg skal klare å finne informasjon like raskt i mine arkiver som du klarer på nettet, sier Nedrebø selvsikkert.

Hittil har han i alle fall imponert!

– Se for dere dette: Vi har to hundre millioner sider her, i den tidsperioden vi har arkiver fra, har det bodd omkring to millioner mennesker totalt på Vestlandet. Det betyr at vi i snitt har hundre sider om hver innbygger her i arkivet. Jeg kan trylle frem de underligste ting herfra, smiler Nedrebø.

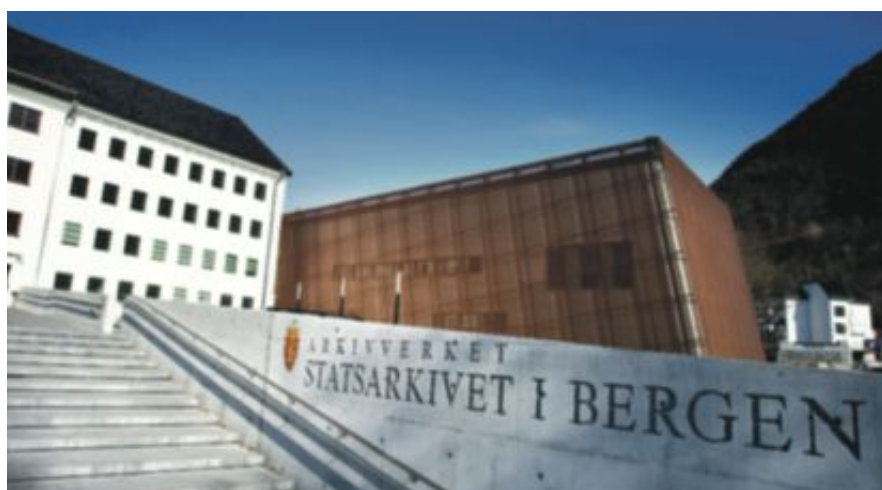
Han har selvsagt full kontroll på sin egen

slekt så langt bak det har latt seg gjøre å finne, og han kjenner sine forfedre bedre enn de fleste av oss.

– Det var min interesse for slektsforskning som fikk meg inn i denne bransjen i utgangspunktet. Man må kanskje være litt spesiell for å jobbe på et sted som dette hele sitt liv, ler han selvironisk.

BENTE-LINE SVELLINGEN FLATEKVÅL
og SKJALG EKELAND (foto)

Se noen av skattene fra
Statsarkivet på de to
neste sidene » »

HISTORISK GRUNN: Under utbyggingen av Statsarkivet på Årstadvollen, fant arkeologene spor etter en kongsgård tilbake til 200-tallet og fra 700-tallet.